

qoykurqan. Tsaynöpashi Juan Ösuqa mamanqa haciendayuqna rikakurqan.

☪ 9 ☪

Tsaypitanashi Juan Ösuqa campanata imay hörapis tukaq yapay churakarqan. Tsayta michap-tinqa kikin cüratanashi “¡michämänaykipaqqa pitaq qam kanki!” nir azul azulta rikchakuqpaq laqyarqan.

Tsaynashi cüraqa ima ruraytapis mana kamä-pakushpan yarpachakuykashqancho yarparkurqan yakucho shenqaypa wanutsinanpaq. Tsayshi Juan Ösuta nirqan: —Wak tsimpaman jatun barrätata pasatsiy, hiju.

Tsayno niptinshi Juan Ösuqa nirqan: — Tsaytaqa pasaratsishaq ari, padrinu.

Tsayno nirshi barrätata umrukurkur chayashqa mayuman yaykurqan tsimpananpaq. Tsayshi chawpiman yaykuylanta pasaypa chayashqa mayu kaptin barrätan umrushqa hundikäkurqan. Tsaychöshi Juan Ösuqa shenqaypa wanurqan. Tsaynöpashi imaykatapis rurarkur Juan Ösuqa wanur ushakarqan.

Juan Ösu

Juan Oso

Quechua de Margos – Yarowilca – Lauricocha,
Huánuco

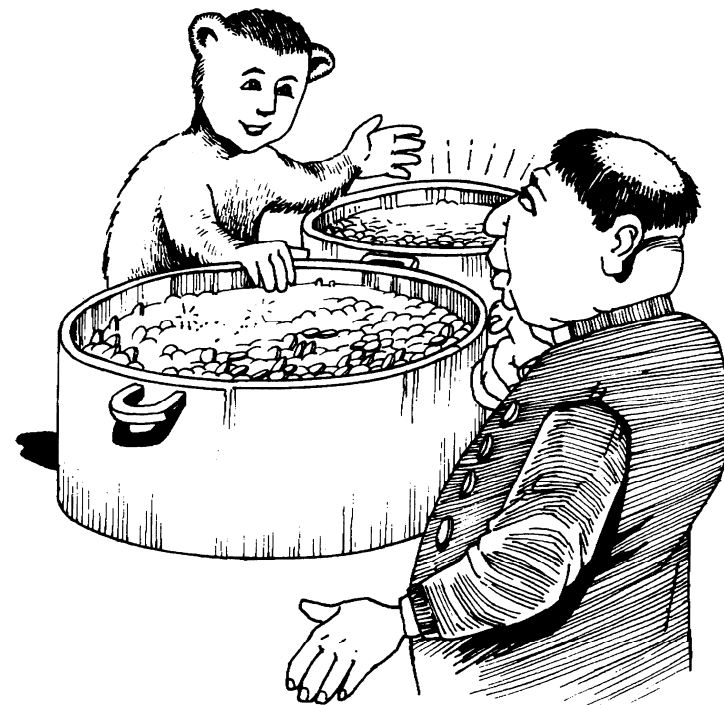
© 2018 Asociación Cristiana JAWCA
Pasaje San Mateo, Lote 05, La Esperanza – Amarilis
RUC: 20404799534
Huánuco – Perú – 2018

Ilustrador: Jhonet Rosales Córdova

Unayshi juk warmi aywarqan chakrapa tsoqlukuq. Chakracho tsoqlukuykaptinshi elaqpita juk jatunkaray ösu yuripaykur warmita shawatakurkur apakurqan warmin kananpaq. Tsayshi warmiqa mantsakaywan upatacashqa kar qaya-kuytapis mana kamäpakurqantsu. Tsayshi ösuqa warmita patpatyaykachaykaqta machayninman chayatsirqan.

Tsay ösupa machayninqa jatunkaray qaqa chawpinchöshi karqan. Tsayshi wanwanyaykaq qaqa chawpincho kaptin warmi maypa yarqamunanpaqpis mana karqantsu. Tsaynöpis

Tsayshi ima kashqantapis musyananpaq jukla Juan Ösuwan cüraqa aywarqan. Chayaykur rikananpaqqa pasaypa chipchipyarshi perolkuna junta qellaypis qoripis kaykarqan. Tsayta rikaykurshi cüraqa pasaypa kushikurqan. Nirkurnashi puëdishqanta apakurkur wayinpa kutirqan mulanta apananpaq. Tsay mulawanshi qoyarkurqan qorita y qellayta ashtaykar.

Tsay qellayta y qorita Juan Ösu condenädupita chaskishqanta mana reclamananpaqshi cüraqa Juan Ösupa mamantana tsay unay haciendata

zorqaparkamurshi patsa warānanpaqna kaykaptin
condenāduqa “¡aywalä!” nir elqakākurqan.

Tsayshi Juan Ösuqa cūra nishqannöla patsa
waraykaptinna tsay wayicho tarishqan makwa
röpakunata y mukakunata qotuykur ninawan
rupatsirqan qoshtānanpaq.

Cüranashi Juan Ösu wanukushqanta yarpar
tsaka tsakala rikachakurqan hacienda wayi kaqpa.
Tsayshi rikārinanpaqqa pukutaynōraq qoshtay
sharkuykānaq. Tsayta rikaykurshi cūraqa
mantsakashqa wayinpa kutikurqan Juan Ösuta
imanöpapis wanutsiyta mana kamāpakushpan.

Tsaypita maylantanashi Juan Ösuqa pasaypa
utikashqa cūra kaqman chayarqan kayno nir: —
Padrīnu, kayraq condenāduwan waraylata pelyar
punuytapis tariykushqätsu. Jinatami ichipaykä-
maqta condenādutaqa vincishqä. Vinciptinami
perolkunawan condenāduqa pamparaykashqanpita
zorqaparkamar aywakushqa. ¡Aku maski
rikanaykipaq, padrīnu!

warmi mana yarqamunanpaq jatunkaray läja
rumiwanshi machay punkutapis ösuqa
tsapaykurqan.

Tsaychöshi warmi waqalar waran waran
wichqararqan. Ösunashi warminta pasaypa
kuyashpan imaykatapis mikunanpaq waran waran
ashtaparqan. Tsaylamanshi yakutapis puyñuwan
ashtapaq. Nirkurpis tsaylamanshi uyshatapis,
kuchitapis, wākatapis y imayka munti uywakunapa
aytsantapis apapaq. Tsayno apapaptinshi warmiqa
waran waran chashlalarraq aytsata ankapakurir
mikuq.

3 2 8

Tsayno kuyar shumaq rikaptinshi warmiqa tsay
ösuwan yachakashqana täkurqan. Ösuwan tsayno
taykarshi warmiqa ösupa tsurinta qeshyaq rika-
kurqan. Qeshyaq kar antujashqankunatapis
lapantashi ösuqa warminta ashtapaq. Tsaypita
killan aypāmuptinnashi warmiqa kuyaylapaq ösu
malwata wacharqan.

Tsurin kuyaylapaq kikin niraq yuriykuptinshi
ösuqa kushikushpan saltaykacharqanraq. Tsayshi
jinan höra aywar yayan yana carnita apamurqan
warminpa almentunpaq. Tsayshi warmintaqa
wachakushqanpita sharkunanyaq waran waran
sirvirqan. Warmin sharkurkuptinnashi ösuqa yapay

waran waran aywaq warminpaq y tsurinpaq mikuy ashiq.

Ösu malwapaqa rinrinkuna ösupanöshi karqan. Cäranqa runapano karqan. Cuerpunshi itsanqa pasaypa milwasapa karqan. Tsaynöpis makin-kunaqa mamananöshi karqan. Chakinkunashi itsanqa taytanpano karqan. Tsay ösu malwaqa winaylantashi pasaypa puklay siki karqan. Runanöpis ali yarpayniyuqshi karqan. Tsayshi winaylanta parlaytapis yachakurqan maman parlashqannöla.

Wawan kuyaylapaq kaptinpis warmiqa runan ösu yarquriptin mamananpaq y castankunapaq waqalarshi tarqan. Tsayno waqaqta rikarshi wawan ösu malwaqa mamanta kuyapashpan tapurqan imapita waqaykashqantapis. Tsayshi mamananqa wilarqan castankunapaq lakikur waqaykashqanta. Tsayshi ösu malwaqa yarpachakurqan imanöpapis tsay machaypita mamanta jorqunanpaq.

Tsayshi puklakuqnöla punku tsaparaq jatunkaray läja rumita waran waran kuyutsiq. Tsayshi kalpan masna yurirkuptinqa juk kuticho taytan kutiykämushqanta mana musyar qaqa chawpinpita taytan jananman tsay läja rumita tanqariykurqan. Tsayshi tsay läja rumiqa taytan ösutaqa pitirkuqlapaq nitiykurqan.

Taytanta rumi nitirashqanyaqlashi ösu malwaqa mamanta qaqa chawpinpita aparikurkur jorqa-

Tsayno rikaraykaptinshi chankankunaqa tsay cuerpuman laqakarqan. Tsaypitanashi juk rikran tunimurqan. Tsaypis juklashi tsay jitaraykaq cuerpuman laqakarqan. Maylantashashi jukaq rikranpis tunimur jukla tsay jitaraykaq cuerpuman laqakarqan. Ultimutanashi umanqa toqu nawi tunirpamur jukla tsay jitaraykaq cuerpuman laqakarkuptin kawaykaq runanöna condenäduqa ichirkurqan.

Tsayshi condenäduqa jukla Juan Ösuwan pelyayta qalaykurqan. Tsayshi Juan Ösuqa mana utikaypa mana mantsakuypa itsuq makinwan wirurqan. Condenäduwan waraylata pelyaykaptinshi gällu cantarkamurqan. Tsayshi condenäduqa: —Vinciykamanki imachi —nirqan.

Tsayno niptinshi Juan Ösuqa: —Noqataqa ni leonpis ni tigripis manami vincimashqatsu. ¿Tsaytsuraq qam vinciykamankiman, caräju? —nirqan.

Tsayno nir pelyaykaptilannashi gällu chiyaypa chiyar cantarqan. Tsayshi condenäduqa pasaypa utikashqa karna Juan Ösuta ruwakurqan kachaykunanpaqna. Tsayshi Juan Ösuqa nirqan: —Kacharinäpaq lapan riquëzaykitaraq entregamay.

Tsayno niptinshi condenäduqa tsay haciendayuq pampakushqanta qoritapis qellaytapis perolninpa jorqapäramurqan. Tsayno

musyanäpaq wara tsaka tsakala imaykatapis
rupatsimunki qoshtämunanpaq.

Tsayno yätsishqannölashi Juan Ösuqa tardina
tsay jäkuq wayiman aywarqan condenäduta
wanutsinanpaq. Tsayshi tsay wayiman chayaykur
“¡wayilayki!” nirqan. Tsayno niptinshi condenä-
duqa altuspita “pasakalämuy, tayta” nirqan.

Tsayshi juk cuartuman yaykurinanpaqqa
kuyaylapaq bancukuna kaykänaq. Pisupis pasaypa
kuyaylapaqshi kaykänaq. Tsayshi altuspita
condenäduqa kayno nimurqan: —Patsa tsakash-
qanyaq tsaycho kaykaq awardientita upukuqno tsay
banculacho jamapaykay, tayta.

Tsayno niptinshi Juan Ösuqa upyakuqno patsa
tsakashqanyaq shuyararqan. Patsa tsakarkuptin-
nashi kuchucho kaykaq mechëruman atskita
ratatsirqan. Atskita ratarkatsiptinnashi altuscho
jaqraraypa jaqrarar puriyta qalaykurqan
condenäduqa.

Tsaypitanashi altuspita juk chankan tunimurqan
pampaman. Tsayshi Juan Ösuqa “¡imataq kayqa,
caräju!” nirqan. Tsayno rikaraykaptinshi jukaq
chankanna ¡jaqraq! nir tunimurqan. Tsayno
tunimuptinpis mana mantsakuypashi rikaraykarqan
Juan Ösuqa. Tsaypitanashi chankaynaq rikraynaq
umaynaq cuerpulan tunimurqan. Tsayta rikaykurshi
“¡mantsakunä imatachari yarpan caräju!” nir
awardientita mas qorkurqan.

murqan. Jorqurkuptinnashi mamanqa ösu malwata
nirqan: “Kananqa jukla markapa qeshpikushun,
hiju”. Tsayno nirshi warmiqa wawan ösuta
pushakurkur markata qeshpir aywakurqan.

Karutana qeshpiykaptinshi awkis ösu kawarir-
kamura nitiraykaq läjata tanqariykur sharkurkurqan.
Nirkurnashi warminta y tsurinta watukunanpaqqa
mana karqannatsu. Tsayno mana tariykurshi
pasaypa löcutarraq kay lädupa wak lädupa pampata

muskiykachar warmin maypa aywashqantapis yupinpa qatiparqan.

Tsayno qatipar taripa taripa qatipaykaptinshi warminqa markaman wawanta pushashqa yaykuriykurqan. Markaman warmin yaykuptinnami ösuqa markaman yaykuyta mantsakushpan tsaylapitana yapay machayninman waqaraykar kutikurqan.

3

Markachönashi warmiqa mamanpa wayinman chayaykuptin mamanqa kushikushpan rikarpis alman kashqanta yarparqan. Payqa yarparqan unayna wanushqa kashqanta. Tsayno yarparpis wawan kashqanta shumaq tantiyaykurshi makalaturkur waqarqan. Niykashqanchöshi ösu malwata rikaykur pasaypa mantsakashqa rikakurqan. Tsayshi wawanta nirqan: —¡Imapaqtaq kay ösu malwataqa apamushqanki!

Maman tsayno niptinshi wilaparqan ima pasashqantapis. Tsayno wilapar tsay ösu malwapis wawan kashqanta wilaptinshi maman ima ruraytapis mana kamäpakurqantsu. Tsaypitanashi mamanqa kayno nirqan: —Ay, imanäshuntaq, hïja. Jina suertikichari tsayno kanaykipaq karqan.

Tsaypitanami maman kaqlacho lapan tarqan. Nirkurnami mamanqa yarpachakurir wawanta

Tsayshi Juan Ösu padrïnun kaqman witiykur kayno nirqan: —Padrïnu, wilapäshayki ima pasamashqantapis. Apashqä mulakunatami leonkuna tigrikuna yantakushqäyaq lapanta mikukurkushqa. Tsaymi kikinkunata jayta jaytarkur yantata cargamushqä. Manami gustulanwanqa kachaykushqätsu.

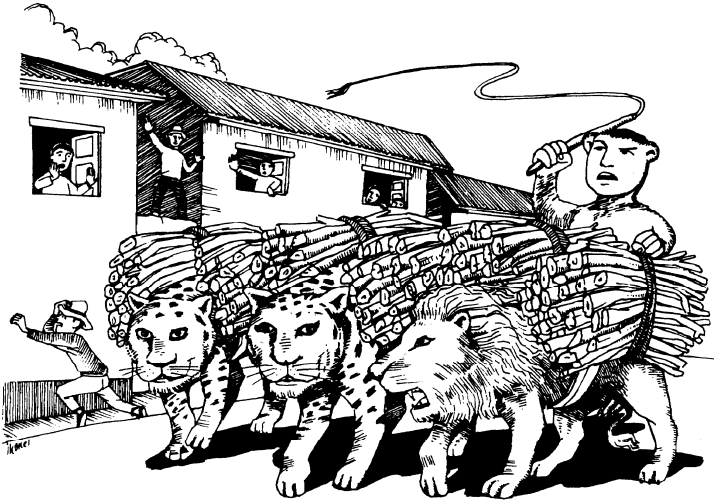
8

Tsayno wilapaptinshi padrïnunqa ima ruraytapis mana kamäpakurqantsu. Tsayshi lakishqa yarpachakuykashqancho yarparkurqan pasaypa jäkuq hacienda wayikunacho condenädu tashqanta. Pïmaypis tsay wayiman yaykuq kaqtaqa tsay condenädu wanutsiqshi. Tsayshi Juan Ösutapis tsay condenädu wanutsinanta munar cüraqa Juan Ösuta kayno nirqan: —Ay hïju, qamqa ali geniuyuqmi kanki. Tsay jäkuq hacienda wayikunachömi pïmay yaykuq kaqtaqa tsay condenädu wanutsin. Tsay condenäduta kikinta ayway wanutsimuy, papä.

Tsayno niptinshi Juan Ösuqa mana mantsakuypa: —Aywä ari, padrïnu. ¡Kananmi pï kashqätapis musyamanqa! —nirqan.

Tsayno niptinshi cüraqa fiërru garrutita kamariparqan condenäduwan pelyananpaq. Tsayno kamariparkurshi cüraqa nirqan: —Vincishqaykita

Waskawan tsariptinshi leonpis tigripis kikinta tikrapayta munarqan. Jinatashi Juan Ösuqa laqya laqyarkur yantata cargarqan. Yantata cargakurkurshi padrînun kaqman qatirqan.

Yantan cargashqa leonkunapis tigrikunapis markaman yaykuykaqta rikarshi mantsakushpan runakunaqa wakpa kaypa qeshpir aywakärirqan. Iglesia patiunman yaykuykaqta rikarshi cürapis pasaypa mantsakushpan qeshpir aywakurqan. Tsayshi Juan Ösuqa pitapis mana rikar kikilan cargankunata paskapakurir leonkunatapis tigrikunatapis kutikunanpaq jaytaraykar qarquriykurqan. Qarqushqanpita kutiykunanpaqshi tayta cürapis iglesiachöna almatakashqa puriykarqan.

kayno nirqan: —Wawaykita tayta cüraman apashun ushatsinantsipaq. Mana ushatsiptintsiqa räyupis wayrapis ushamäshunpaqmi. Tsaynöpis mana ushatsiptintsiqa capazchari diablupis wawaykita apakunqapaq.

Tsayno parlakurkurnashi wamranpaq padrînuta ashirqan. Tsayshi runakunaqa awniyqashqanchöpis ösu niraq kashqanta rikaykur pipis mana munarqantsu padrînun kayta. Tsayshi kikin cüratana ruwakurqan padrînun kananpaq. Tsayno ruwakäriptinnashi cüräqa awnirqan. Nirkurnashi diyata jitapänakurqan imaypis ushatsinanpaq.

Tsaypitanashi jitapänakushqan junaq chämuptin iglesiaman wawanta aparqan ushatsinanpaq. Ushatsinanpaqnashi libruman jutinta churananpaq tayta cürä tapurqan ima jutin kashqantapis. Tsayshi jutiynaq wawan kashqanta wilaptin kikin tayta cürä nirqan Juan Ösu jutin kananpaq.

Tsay jutiwan ushatsishqanpitanashi Juan Ösuqa “gracias, padrinu” nir cürapa makinta mutsarqan. Nirkurqa kushikushpan qochparqan. Tsaypitanashi pïmaypis Juan Ösulapana tsay wamrata reqipäkuq.

☞ 4 ☞

Juan Ösuqa shakshaylantashi pasaypa traviësu karqan. Tsayshi awilanpis mamanpis pasaypa ajayarqan mana cäsukuypa imatapis lutankunata ruraptin. Tsayno ajayarshi Juan Ösuta maman kayno nirqan: —Padrïnuyki cüra estudiatsishunaykipaq pay kaqman aywakuy, papä.

Tsayno niptinshi Juan Ösuqa: —Aywakushaq ari padrïnümanqa, mama —nirqan.

Tsayno niptinshi cüraqa ima ruraytapis mana kamäpakur Juan Ösu jatiraykashqan sotänatapis loqtiparir waqtapa qarquriykurqan.

☞ 7 ☞

Tsaypita warantinnashi cüraqa Juan Ösuta nirqan: —Mulakunawan montañapa ayway yantakamunaykipaq, papä.

Cüraqa sakrilapa tsayno nirqan atska leonkuna y tigrükuna Juan Ösuta tsaycho mikukurkunapaq kashqanta yarpārshi. Tsayno yarpārshi awkis mana väliq mulakunata kamariparqan Juan Ösu yantakuq aywanapaq. Tsaynölashi mirkapanpaq watyatapis ruraparqan yantakuq aywar mikunanpaq.

Tsay awkis mulankunata karunakurkur ishkey junaq aywayta Juan Ösuqa yantakuq aywarqan. Montañaman chayaykurshi mulankunapa karunakunata paskarir qewata mikunanpaq qarqurqan. Nirkurshi tsay junaq qoyaylata yantata tseqtaykar Juan Ösu qoyarqan. Yantata ayparkatsirna warantin junaq mulankuna shuntamuq aywarshi mulankunataqa tarirqan leonkuna y tigrükuna mikuykaqta.

Tsayshi Juan Ösuqa: “¿Muläkunataku mikushqanki, caräju? ¿Kananqa kikikitami yantata cargashayki!” nir jayta jaytarkur leontapis tigrütapis waskakunawan tsarirqan yantata cargananpaq.

yorquykur puklakurqan. Puklaykashqanchöshi virgen Mariapa umanta pakiriykurqan.

Nirkurnashi altarman witsarkur ashipakuykashqancho cürapa sotänantapis tariykur jatikurqan. Nirkurqa misata rurar cüra upukunan vñutapis lapanta upukurkur shinkashqa altarcho jitaraykarqan.

Tsaypitanashi cürapa aywarqan Juan Ösu rezakushqanta o mana rezakushqantapis rikananpaq. Tsayshi yaykurinanpaqqa santukuna pichuypa pichushqa pampacho jitarpaykaqta rikarqan. Shumaq tantiyaykunanpaqqa virgen Mariapis uman pakishqashi jitaraykänaq. Tsayshi mantsakashqa rikachakuykashqanchöqa Juan Ösutapis sotänan jatishqa altar chakincho jitaraykaqta rikarqan. Tsayshi aywar kuyurkatsinanpaqqa pasaypa shinkashqa jitaraykänaq. Tsayshi kuyutsir rikcharkatsiptinqa Juan Ösuqa nirqan: —Padrñnu, ¿imanirtaq kayjinanpa patsa jiruruykan?

Tsayno niptinshi cürapa nirqan: —¿Imatataq rurashqanki? ¿Maychi misa rurakunä vñu imata upukurkushqanki?

Tsayno niptinshi Juan Ösuqa nirqan: —Qampis misata rurar upuqta rikarchaq noqapis ichiklata yawarkurqä. Yawarkupti mishkiptinchaq upukurkurqä, padrñnu.

Tsayno nirshi padrñnun kaptin cürata qoykurqan ashmakunanpaq. Tsaypitanashi cürapa kushishqa ashmakur escuëlanan churarqan. Tsayshi escuëlachöqa preceptor yachatsishqanta yachakunanpa trukanqa wamrakunata puklapälar kakuq. Tsaycho mayqan wamrapis milwanta tsutaptinqa “¿imanirtaq puklapämanki, caräju!” nir azul azulta rikchakuqpaq laqyarqäriq. Tsaynölashi wamrakunapa pelötantapis pashtaq pashtaq jaytarqäriq.

Tsayno ruraptinshi wamrakunaqa quejakurqan directorman. Tsayshi directorqa oficinanman pushaykur chäpa jananman qonqurpaykatsir astarqan. Tsayno astaykaptinshi directortapis tikrapar “¿tsayno astamänaykipaqqa pitaq kanki, caräju!” nir sueñupäkuqpaq kutaykurqan. Tsayno kashqanpishashi directorqa escuëlapita jitarirqan.

Escuëlapita tsayno jitariptinnashi törriman witsarkur mana chawaypa campanata tukaykar qoyarkuq. Tsayno tukaptinshi alwasirqa aywarqan michänanpaq. Michaptinshi alwasirtapis kutaykamurqan törripa ventänanpa pampaman shamuqpaq. Tsayno alwasirta kutaykuptinshi autoridäkunaqa cüraman aywarqan quejakunanpaq.

3 5 8

Tsayshi cüraqa ima ruraytapis mana kamäpakur runakunata yätsirqan laya waskalawanna jatun kaq campanata warkunanpaq. Tsayno ruratsirqan tukaptin campanapa watun rachikämur Juan Ösuta nitiypa wanutsinanpaq. Tsawraqa runakuna cüra yätsishqannöla jatun kaq campanata warkurkup-tinshi yapay Juan Ösuqa aywarqan campana tukaq. Tukaykaptinshi watun rachikaptin jatun kaq campanaqa jananman tunimurqan. Tsayno

tunimuptinshi “¡o caräju!” nir campanataqa marqarkur juk läduman churarqan.

Nirkurnashi aywarqan yapay warkunanpaq läzu ashimuq. Lüzuta apaykamurnashi campanataqa yapay chanaq warkurqan. Nirkurnashi padrünun kaqman aywaykur nirqan: —Wilapähayki, padrünu, ima pasamashqantapis. Tukaykaptimi jatun kaq campanaqa janäman tunimushqa. Tsaytami kananqa mana tuninanpaq läzuwan chanaq warkaykamushqä.

Tsayno wilapaptinshi cüraqa shonqulancho yarpachakur pasaypa mantsakashqa rikaparqan.

Tsaypitanashi Juan Ösuqa cällikunapa puriptin alqukuna kaniptinpis wanuq wanuq jaytarqäriq. Chakrakunaman aywaykurpis runapa tsoqlun-kunatashi pasaypa ushaq. Tsaynölashi runakunapa kuchintapis uyshantapis wanuq wanuq saqtarqäriq. Tsayno kaptinshi tsay markacho runakunaqa ajayashpan cürata juezman quejarqan.

3 6 8

Tsayshi cüraqa lapanpita pägapakur ima ruraytapis mana kamäpakurqantsu. Tsayshi Juan Ösuta nirqan iglesia rurinman yaykuykur tsay junaq qoyaylata rezakunanpaq. Tsayno nirshi Juan Ösuta iglesia rurinman wichqaykurqan. Tsaycho wichqararshi Juan Ösuqa santukunata pampaman